

Rīgas Stradiņa universitātes Institucionālā atvērtās piekļuves e-resursu repozitorija politika

1. Vispārīgie principi

- 1.1. Rīgas Stradiņa universitātes (turpmāk – RSU) Institucionālā atvērtās piekļuves e-resursu repozitorija (turpmāk – Institucionālais repozitorijs) politika nosaka Institucionālā repozitorija vispārīgos darbības principus, mērķus un saturu, kā arī politikas īstenošanā iesaistītā RSU personāla tiesības un atbildību.
- 1.2. Institucionālā repozitorija mērķis ir:
 - 1.2.1. nodrošināt RSU ietvaros izstrādāto materiālu uzkrāšanu;
 - 1.2.2. veicināt RSU vietējo un starptautisko atpazīstamību;
 - 1.2.3. veicināt zinātniskās darbības efektivitāti;
 - 1.2.4. nodrošināt RSU piesaistīto autoru un personāla zinātniskās darbības rezultātu ieviešanu un bezmaksas tiešsaistes piekļuvi, RSU pētniecības un izdevējdarbības rezultātu atlasī, ilglaicīgu saglabāšanu, piekļuvi un izplatīšanu tiešsaistē;
 - 1.2.5. veicināt RSU piesaistīto autoru un personāla zinātniskās darbības rezultātu izmantošanu, ietekmes un citējamības rādītāju pieaugumu.
- 1.3. RSU Institucionālā repozitorija politika balstās uz RSU Atvērtās piekļuves politiku.

2. Lietotie termini

- 2.1. **Atvērtā piekļuve** (*Open Access*) – pastāvīga un bezmaksas pieeja e-resursu saturam un pētījumu datiem tūmeklī jebkuram lietotājam, kas tiek nodrošināts ar organizatorisku un tehnisku līdzekļu kopumu.
- 2.2. **Autortiesību subjekti** (*Copyright holders*) – darba autors, līdzautori, ieskaitot audiovizuāla darba autorus, atvasināto darbu autori, viņu mantinieki un citi autora tiesību pārņēmēji.
- 2.3. **Datne** (*File*) – elektronisko resursu kārtojuma un glabāšanas pamatvienība. Elektroniskajā resursā var būt viena vai vairākas datnes jeb faili.
- 2.4. **Digitālā objekta identifikators** (turpmāk – DOI) (*Digital object identifier*) – ir pastāvīgā identifikatora veids, digitālā objekta viennozīmīgai identificēšanai digitālā vidē. Dominējošais pastāvīgais identifikators zinātnisko publikāciju un datu publicēšanā.
- 2.5. **Dublin Core** – metadatu elementu kopa, ar kuras palīdzību tiek katalogizēti e-resursi.

- 2.6. **E-studiju sistēma** (*E-studies system*) – kursu vadības sistēma studiju procesa organizēšanai un īstenošanai.
- 2.7. **E-pakalpojums** (*E-service*) – pakalpojums, kuru var pieprasīt vai saņemt attālinātā veidā, izmantojot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas. RSU Institucionālā repozitorija dokumenta izpratnē tas ir rīks noslēguma darbu augšupielādei RSU Studējošo portālā un pēc to aizstāvēšanas – nonākšanai Institucionālajā repozitorijā.
- 2.8. **Embargo** (*Embargo*) – periods, kurā publikācija glabājas Institucionālajā repozitorijā kā “slēgta” – publikācijas teksts nav atklāti pieejams līdz 6 mēnešiem (vai līdz 12 mēnešiem publikācijai sociālajās un humanitārajās zinātnēs), savukārt piekļuve tiek nodrošināta tikai metadatiem.
- 2.9. **E-resurss** (*E-resource*) – resurss elektroniskā formā, kura piekļuvei nepieciešams dators: personālais dators, lieldators (mainframe) vai mobilā ierīce. Piekļuve var būt attālināta (izmantojot internetu) vai lokāla.
- 2.10. **Ierobežota piekļuve** (*Restricted Access*) – autorizēta piekļuve tikai autentificētam RSU lietotājam vai pilnā teksta nosūtīšana pēc pamatota pieprasījuma uz lietotāja norādīto e-pastu.
- 2.11. **Institucionālais repozitorijs** (*Institutional repository*) – tiešsaistes vietne institūcijas intelektuālo sasniegumu apkopošanai un izplatīšanai digitālā formātā, nodrošinot tās pārvaldību, ilglaicīgu saglabāšanu un pieejamību, kas var tikt bāzēta *DSpace* platformā un izveidota saskaņā ar starptautiskiem standartiem, atspoguļo dažādu nozaru digitālo saturu un nodrošina atbilstošus rīkus meklēšanai, navigācijai un atvērtu piekļuvi tās digitālajām kolekcijām.
- 2.12. **Materiāli** (*Materials*) – informācija, datu, faktu kopums, kas noder izmantošanai noteiktā nolūkā.
- 2.13. **Metadati** (*Metadata*) – strukturēts datnes satura apraksts, kas vienkāršo šo datnes atrašanu un izmantošanu.
- 2.14. **Noslēguma darbs** (*Final paper*) – bakalaura, maģistra, kvalifikācijas vai studējošā pētnieciskais darbs.
- 2.15. **Pašarhivēšana** (*Self archiving*) – autora izstrādāta pētījuma elektroniska publicēšana Institucionālajā repozitorijā bez izdevēja pastarpinājuma.
- 2.16. **Pētniecība** (*Research*) – jaunu zināšanu izstrādāšanas, apspriešanas un izplatīšanas process. Tā ir sistemātiska, mērķtiecīga, plānota un paškritiska darbība, kurā ar zinātnes metodēm tiek iegūti un apkopoti dati, lai attīstītu esošās zināšanas vai praksi.
- 2.17. **Pētījumu dati** (*Research data*) – informācija, kas nav zinātniska publikācija un kas tiek savākta un/vai radīta zinātniskās pētniecības laikā un tiek izmantota pētniecības procesā,

- vai nepieciešama, lai apstiprinātu zinātnisko pētījumu rezultātus. Pētniecības datus potenciāli ir iespējams kombinēt un atkal izmantot gan zinātniskajā praksē, gan ārpus tās.
- 2.18. **Promocijas darbi** (*Doctoral thesis/dissertations*) – RSU Promociju padomēs RSU personāla aizstāvētie promocijas darbi un to kopsavilkumi. Promocijas darbs var būt gan disertācija, gan tematiski vienota zinātnisko publikāciju kopa, gan monogrāfija – recenzēta zinātniska grāmata, kas veltīta vienai tēmai un viena starptautiski anonīmi recenzēta publikācija.
- 2.19. **Rasmošana** (*Harvesting*) – automatizēta internetā pieejamo tiešsaistes publikāciju vākšana, indeksēšana un arhivēšana.
- 2.20. **Institucionālā repozitorija kopiena** (*Repository Community*) – *DSpace* platformas hierarhijas augstākais līmenis, kurš var saturēt apakškopienas.
- 2.21. **RSU personāls** (*RSU staff*) – akadēmiskais personāls, vispārējais personāls, studējošie, to skaitā maģistranti, doktoranti un rezidenti, kā arī zinātniskā grāda pretendenti, kas apguvuši doktora studiju programmu RSU.
- 2.22. **Slēgtā piekļuve** (*Closed Access*) – e-resursa saturs nav atklāti pieejams, pieejami tikai metadati, var būt pieejams kopsavilkums un/vai satura rādītājs.
- 2.23. **Standartizētas autortiesību licences** (*Standardized copyright licenses*) (piemēram, *Creative commons* licence u.tml.) – standartizētas atļauju formas, no kurām autors izvēlas vienu, kas ļauj lietotājiem izmantot darbu tikai licencē noteiktajā apjomā.
- 2.24. **Studiju materiāli** (*Study materials*) - RSU veidotie, pasūtītie vai sadarbības rezultātā ar citām institūcijām iegūtie digitālie didaktiskie resursi studiju programmu īstenošanai.
- 2.25. **Tālākizglītības materiāli** (*Continuing education materials*) – uz pierādījumiem balstīti, nozares speciālistu veidoti materiāli tālākizglītībai, kuros to autors (-i) atspoguļo teorētiskās un praktiskās novitātes atbilstošā jomā.
- 2.26. **Zinātniskā publikācija** (*Scientific publication*) – zinātniskā stilā, izmantojot attiecīgās zinātnes nozares terminoloģiju, uzrakstīts un publicēts zinātniskais teksts, kurā to autors (-i) atspoguļo teorētisku un empīrisku pētījumu rezultātus. Šo tekstu pirms tā publicēšanas ir izvērtējuši citi zinātnieki, tas satur atsauces uz primāriem (pārsvarā) un/vai sekundāriem datiem un avotiem.
- 2.27. **Zinātniskās darbības informācijas sistēma** (turpmāk – ZDIS) (*Current research information system*) – sistēma, kas:
- 2.27.1. nodrošina RSU personāla zinātniskās, akadēmiskās un organizatoriskās darbības rezultātu uzkrāšanu, izvērtēšanu un izplatīšanu;

2.27.2. veicina RSU zinātnisko un pētniecības sasniegumu izmantošanu un pastarpināti RSU ietekmes un citējamības rādītāju pieaugumu, nodrošinot tiešsaistes piekļuvi RSU zinātniskajiem un pētniecības sasniegumiem;

2.27.3. nodrošina efektīvu mehānismu zinātniskās darbības raksturojošās informācijas nodošanai uz Nacionālo zinātniskās darbības informācijas sistēmu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

3. Institucionālā repozitorija saturs

- 3.1. Institucionālajā repozitorijā var tikt iekļauti RSU personāla zinātniskās un akadēmiskās darbības rezultāti, didaktiskie un informatīvie materiāli digitālā formātā jeb e-resursi:
 - 3.1.1. raksti žurnālos un rakstu krājumos;
 - 3.1.2. grāmatas, žurnāli un rakstu krājumi;
 - 3.1.3. grāmatu nodaļas;
 - 3.1.4. pētījumu atskaites un dati;
 - 3.1.5. promocijas darbi;
 - 3.1.6. konferenču materiāli (tēzes, programmas u.c.);
 - 3.1.7. studējošo noslēguma darbi;
 - 3.1.8. studiju un tālākizglītības materiāli;
 - 3.1.9. citi dokumenti.
- 3.2. Institucionālajā repozitorijā ievieto autora versiju un/vai izdevēja atļauto versiju, kura ir vistuvākā publicētajai versijai. RSU personāla – publikāciju autoru pienākums ir ievietot Institucionālajā repozitorijā tikai tos e-resursus, kurus viņiem ir tiesības publicēt saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem un saskaņā ar autora un izdevēja līgumu (ja tāds ir).
- 3.3. Institucionālajā repozitorijā obligāti jāievieto visi e-resursi, kas ir izstrādāti Eiropas Savienības, Latvijas valsts vai RSU finansēto projektu rezultātā, kā arī to metadati, ja vien nav noteikts citādāk. No citiem līdzekļiem finansētu projektu rezultātus ievieto ar finansētāja noteiktu piekrišanu (ņemot vērā 3.7. punktā noteiktos ierobežojumus).
- 3.4. Publikācijām, kas iekļautas recenzētos zinātniskos izdevumos (rakstu krājumos, monogrāfijās, konferenču materiālos u.c.), Institucionālajā repozitorijā jāievieto metadati un pilntekstu datnes (atbilstoši izdevēja un autortiesību nosacījumiem). Ja pilnteksta publicēšana ir pretrunā ar izdevēja un autortiesību nosacījumiem – Institucionālajā repozitorijā tiek publicēti tikai metadati.
- 3.5. Katrai Institucionālajā repozitorijā ievietotajai datnei jānodrošina metadati neatkarīgi no piekļuves veida pilnajam tekstam (atbilstoši 6.3. punktam).

- 3.6. Kopā ar publikācijām Institucionālajā repozitorijā vēlams ievietot arī pētījumu datus, uz kuriem balstoties publikācija ir sagatavota un kuriem nav noteikti publicēšanas ierobežojumi.
- 3.7. Institucionālajā repozitorijā neievieto:
 - 3.7.1. pētījuma rezultātus, kas satur personu datus, slepenu vai konfidenciālu informāciju;
 - 3.7.2. materiālus, kas pirmšķietami būtu pretrunā ar autora juridiskajām saistībām attiecībā uz līdzautoru vai citu veidotāju, vai trešās personas likumīgām tiesībām.

4. Autortiesības

- 4.1. Institucionālo repozitoriju un tam piesaistītās sistēmas (ZDIS u.c.) uztur atbilstoši Latvijas normatīvajiem aktiem autortiesību jomā un saskaņā ar RSU spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem.
- 4.2. Ievietojot materiālu Institucionālajā repozitorijā, autortiesību subjekti izvēlas vienu no piedāvātajām standartizētajām autortiesību licencēm vai atļaujām un garantē, ka visas nepieciešamās autortiesību atļaujas ir iegūtas arī no trešajām personām (ja tādas ir). Darba līgumā, studiju līgumā vai citā līgumā noteiktās RSU vai citai personai nodotās mantiskās autortiesības paliek spēkā.

5. Piekļuve

- 5.1. Institucionālajā repozitorijā ievietotie materiāli ir pieejami, izmantojot Institucionālā repozitorija tīmekļa vietni, un citu repozitoriju meklētājprogrammās (piemēram, *CORE*, *ROAR*, *OpenDOAR*, *OpenAIRE*, *OAIster* u.c).
- 5.2. Ievietotie metadati ir pieejami rasmošānai meklētājprogrammām.
- 5.3. RSU nosaka, ka Institucionālajā repozitorijā deponētajiem materiāliem tiek realizēts atvērtās piekļuves princips saskaņā ar RSU Atvērtās piekļuves politiku, ja vien tas ir iespējams saskaņā ar Autortiesību likumu un licences līgumu (licenci) vai atļauju.
- 5.4. Gadījumos, kad nav iespējams deponēt materiālus atvērtajā piekļuvē, autors vai cits autortiesību subjekts izvēlas citu piekļuves veidu pilnteksta datnei, nosakot embargo periodu, ierobežotu piekļuvi vai, atsevišķos gadījumos, slēgtu piekļuvi.
- 5.5. Piekļuvi pilnam tekstam ierobežo, ja:
 - 5.5.1. Izdevējs vai autors to neļauj izplatīt atvērtā piekļuvē;
 - 5.5.2. Izdevējs vai autors nosaka embargo periodu pirms dokumenta atvērtās piekļuves;
 - 5.5.3. Autors ir sazinājies ar izdevēju un gaida izdevēja piekrišanu pilnteksta brīvai piekļuvei.

- 5.6. Institucionālajā repozitorijā tiek iekļauta informācija par oriģināla atrašanās vietu (piemēram, kā identifikatoru norādot informācijas resursa saiti un/vai DOI).

6. Ievietošana

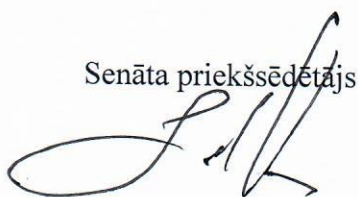
- 6.1. Materiālu ievietošanas veidi Institucionālajā repozitorijā:
- 6.1.1. Dati var tikt importēti no ZDIS (gadījumos, ja tas ir no redaktoru puses validēts, publicēts atvērtās piekļuves e-resurss);
 - 6.1.2. Dati var tikt importēti no E-pakalpojuma portāla;
 - 6.1.3. Dati var tikt importēti no E-studiju sistēmas;
 - 6.1.4. Dati var tikt tieši ievietoti Institucionālajā repozitorijā.
- 6.2. Materiālu ievietošanas atbildības:
- 6.2.1. Zinātniskās publikācijas ZDIS ievieto gan to autori, gan šādai darbībai viņu pilnvarotas personas, piemēram, mantisko autortiesību īpašnieki vai to deleģētas personas, tiklīdz publikācijas ir publicētas. Autori un minētās personas ir atbildīgi par izdevēju un citu autortiesību subjektu tiesību ievērošanu.
 - 6.2.2. Promocijas darbus pēc to aizstāvēšanas Institucionālajā repozitorijā ievieto Izdevniecības un poligrāfijas nodaļa.
 - 6.2.3. RSU zinātnisko konferenču materiālus, kurus izdod RSU, Institucionālajā repozitorijā ievieto Izdevniecības un poligrāfijas nodaļa.
 - 6.2.4. RSU informatīvos materiālus Institucionālajā repozitorijā ievieto Komunikācijas departaments.
 - 6.2.5. RSU studiju materiālus Institucionālajā repozitorijā ievieto materiāla autors, vai uz pilnvaras pamata – autoru kolektīva pārstāvis vai tā deleģēta persona.
 - 6.2.6. Studējošo noslēguma darbu augšupielādi un ievietošanu Institucionālajā repozitorijā no E-pakalpojuma organizē Studiju departaments.
- 6.3. Ievietošanas prasības Institucionālajā repozitorijā:
- 6.3.1. Katram materiālam Institucionālajā repozitorijā tiek izveidoti starptautiskajam standartam *Dublin Core* atbilstoši metadati:
 - 6.3.1.1. Metadatu obligāti aizpildāmie lauki ir vismaz: autors, nosaukums, publicēšanas datējums, valodas kods (ISO), materiāla veids, atslēgvārdi un anotācija (latviešu un/vai angļu valodā);
 - 6.3.1.2. Katru materiālu ieteicams saistīt ar vienu vai vairākām tematiskām nozarēm un apakšnozarēm, kuras izvēlas no Institucionālajā repozitorijā pieejamās klasificēšanas sistēmas.
 - 6.3.2. Institucionālajā repozitorijā var tikt ievietotas dažādu formātu datnes, t.sk. tekstuālās un audiovizuālās datnes. Datnēm jābūt atvērtām, un tās nedrīkst būt

noslēgtas ar parolēm vai cita veida aizliegumiem. Specifiskām datnēm ir jānorāda lietojumprogrammas.

7. Citas atbildības

- 7.1. RSU Zinātnes departaments nepieciešamības gadījumā iniciē darbības, lai īstenotu Atvērtās piekļuves politiku Institucionālā repozitorija veidošanas un uzturēšanas procesā.
- 7.2. RSU Bibliotēka administrē Institucionālo repozitoriju, ir atbildīga par zinātnisko publikāciju, promocijas darbu un atvērtās piekļuves studiju materiālu metadatu kvalitātes pārbaudi, kā arī apmāca un konsultē tā lietotājus. Apmācību un konsultāciju ietvaros sniedz atbalstu RSU personālam par e-resursu ievietošanu Institucionālajā repozitorijā un to atrašanas veicināšanu ārējās meklētājprogrammās, kā arī veicina RSU personāla zinātnisko publikāciju savlaicīgu ievietošanu ZDIS.
- 7.3. RSU Informācijas tehnoloģiju departaments ir atbildīgs par Institucionālā repozitorija tehnisko nodrošināšanu, uzturēšanu, programmatūras atjaunināšanu un papildināšanu, kā arī tā sasaistes nodrošināšanu ar citām RSU iekšējām un ārējām informācijas sistēmām.
- 7.4. Katrai Institucionālā repozitorija kopienai ar RSU rektora rīkojumu tiek noteikta atbildīgā struktūrvienība, kura izstrādā arī attiecīgā satura publicēšanas vadlīnijas. Vadlīnijas apstiprina attiecīgais RSU prorektors atbilstoši RSU rektora rīkojumam.
- 7.5. Ja atklājas, ka Institucionālajā repozitorijā ievietotie materiāli satur iespējamu pārkāpumu, atbildīgā struktūrvienība, kura tos ir ievietojusi, pēc attiecīgā RSU prorektora norādījuma, uz laiku piešķir slēgtu piekļuvi līdz jautājuma izskatīšanai vismaz RSU ietvaros, un nepieciešamības gadījumā – šos materiālus izņemt.

Senāta priekšsēdētājs

I. Aploka
(67409196)

J. Gardovskis

SASKAŅOTS
Rīgas Stradiņa universitātes Rektorāta
2021. gada 30. marta sēdē
prot. Nr. 2-1/3/2021